№ 8 (54) Opłata pocztowa niszczona gotówką פּרייז 10 גר. דריטער יאָרגאַנג **Zamoszczer Sztyme**

אַבאָנעמענט-פּרייז:
אין לאַנד: 60 גר. 3 חדשים
אויסלאַנד: 40 סענט „
אַנאָנסן-פּרייז:
פאַר א שורה פעטיט 1-טע זייט 30 גר.,
אין טעקסט 40 גר. לעצטע זייט 20 גר.
פאַרן אינהאַלט פון אַנאָנסן, בריוו און מעלדונגען איז די רעדאַקציע נישט פאַראַנטוואָרטליך.
נישט געדרוקטע מאַנוסקריפּטן ווערן נישט צוריקגעשיקט.
אַדרעס פאַר בריוו און געלט
Red. „Zamoszczer Sztyme"
Zamość Pereca 6 m. 15
די ... איז אָפן יעדן טאָג פון 9—11 פרי
Przekaz Rozrachunkowy № 2

זאַמאָשטשער שטימע

פּראָגרעסיווע געזעלשאַפטלעכע צייטונג

Zamość, piątek 21-go kwietnia 1939 זאַמאָשטש פרייטיק ב' אייר תרצ"ט

Spółdzielczy Bank Kupiecki

Spółdz. z ogr. odp.

w Zamościu

Bilans zamknięcia

na dz. 31 grudnia 1938 r.

STAN CZYNNY	Suma Zł.	gr.	STAN BIERNY	Suma Zł.	gr.
Kasa	7872	07	Fundusz udziałowy	20070	—
P. K. O.	1999	74	„ zasobowy	18769	54
Bank Polski	500	—	„ zasilenia Spółdz.	100	—
Papiery wartościowe	2538	—	Wkłady oszczędnościowe	42235	10
Pożyczki wekslowe	11144	—	Oszczędności premiowane	6444	19
Dyskonto w portfelu	73855	26	Rachunki czekowe	60	—
„ u korespondentów	1644	70	Redyskonto w B-ku Pols.	2934	55
Zaliczki n/inkaso	15759	51	„ w Spółdz. Centr.	18310	23
Zalegie kredyty	4430	07	Zobowiązania inkas.	7674	40
Rachunek Różnych	1700	66	Udziały do wypłac.	132	05
Wydatki zwrotne	637	49	Rachunek Różnych	5138	91
Ruchomości	1357	78	Zaliczki n/inkaso	919	73
Nieruchomości	4187	—	Odsetki pobr. na r. nast.	950	—
			Wydatki na rok następny	180	98
Suma bilansowa	127626	28	Zysk w r. 1938	3706	60
Dokumenty ink. w portf.	88764	51		127626	28
„ „ u koresp.	17056	29	Różni za inkaso	105820	80

נעשע!
צו דיינע תנאים מיט ה' יצחק מענדעלסאָן מיינע בעסטע וואונטשן
יוסף שווארץ

Nesi
z okazji zaręczyn z panem Izakiem Mendelsonem
serdeczne gratulacje zasyłają Rachela, Luba i Szyfra

פרל' נעשע וואַקס—ה' יצחק מענדעלסאָן
מיר גראַטולירן! פאַמיליע גינזבורג און וואָלאַרעק

געזעלשאַפט „לינת-הצדק" אין זאַמאָשטש.

מעלדונג.

זונטיק דעם 23 טן אַפּריל ה. י. פּונקט 7 אַוונט קומט פאָר אין די זאַלן פון דער יידישער קהלה

די יערלעכע

אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג

פון די מיטגלידער.

אַלע מיטגלידער ווי אויך פריינט וואָס ווילן אַז זייער אַרבעט ווערן געבעטן אין דער פאַרזאַמלונג זיך צו באַטייליקן.

באַמערקונג: 8 אַוונט דעם זעלבן טאָג קומט פאָר די פאַרזאַמלונג ביי יעדער צאָל מיטגלידער.

Razem .	233447	08	Razem .	233447	08

Rachunek strat i zysków za rok 1939.

STRATY	Suma Zł	gr	ZYSKI	Suma Zł.	gr.
Koszty administr. i handl.	12064	94	% i damne od człon.	14215	13
% od wkł. i r. czek.	2614	88	„ od lokat.	4	—
„ od dług. i redysk.	1807	07	Prow. inkas. od człon.	3863	30
Prowizja inkas. i inne	1599	44	„ „ od niecztłon.	3225	95
5% umorzenia ruchomości	182	66	Zysk na pap. wartość.	16	25
3% umorzenia nieruchomości	137	90	Zwrot porta	2009	36
Niewypłacalni dłużnicy	270	50			
Odsetki pobr. na r. nast.	950	—			
Czysta nadwyżka	3706	60			
Razem .	23333	99	Razem .	23333	99

די פארוואלטונג פון „לינת-הצדק" אין זאמאשטש

סוחרים-פאריין אין זאמאשטש.

אכטונג סוחרים און קליינהענדלער!

זונטיק דעם 30 טן אפריל ה. י. פינקטליך 6 אוונט אין ערשטן טערמין און 7 אוונט אין צווייטן טערמין קומט פאר אין זאל פון דער יידישער קהלה

א אלגעמיינע
סוחרים-פארזאמלונג

אויפן טאג-ארדנונג: גאר וויכטיקע סוחרים-ענינים,

אלע מיטגלידער ווערן געבעטן אומבאדינגט צו קומען.

די פארוואלטונג פון סוחרים-פאריין אין זאמאשטש

TELEFUNKEN
RADJO

APARATY
najwyższej jakości
do nabycia na dosadnych warunkach
w firmie

M. Gojzen
„Radjo Telefunken"
Zamość,
ul. Żeromskiego 11/a tel. 223.

אנאנסירט זיך
אין דער
„זאמאשטשער שטימע".

Kasa Bezprocentowa „Gmilus-Chesed" w Zamościu.

קאסע באריכט פון 1 אפריל 1938 ביז דעם 31 מערץ 1939.

הכנסה:	גר.	זל.	גר.	זל.
סאלדא אויפן 1 אפריל 1938				844
איינגעצאלט אק' די הלוואות		53851		
דערהאלטן פון „דושאינט"		3400		
„ „ „צ. ק. ב."		3400		
פקדונות		350		
מאנאטלעכער אפצאל	50	1139		
סובווענץ פון „איובי פושעניסט. האנדל."		75		
נדבה		10		
צוריקקערנדע אויסגאבן	90	1250	40	63476
צוזאמען ,			40	64360

הוצאה:	גר.	זל.	גר.	זל.
755 הלוואות ארויסגעגעבן		57235		
צוריקגעצאלט דעם דושאינט"		1800		
„ „ „צ. ק. ב."		2460		
פקדונות		425		
פערזאנאלע אויסגאבן		1200		
זאכלעכע אויסגאבן	40	432	40	63552
סאלדא אויפן 1 אפריל 1939				808
צוזאמען ,			40	64360

בילאנס אויפן 1-טן אפריל 1939 י.

פאסיוו:	גר.	זל.	גר	זל.
שולדיק דעם „דושאינט"	50	18354		
„ „ „צ. ק. ב."		2665		
פקדונות		50	50	21069
איינגענער קאפיטאל				26261
צוזאמען ,			50	47330

אקטיוו:	גר.	זל.	גר.	זל.
ביי קום	50	45841		
אינווענטאר		489		
אבליגאציעס		192	50	46522
מזומן אין קאסע				808
צוזאמען ,			50	47330

List Otwarty

do Pana Dyrektora Państwowego Gimnazjum Męskiego im. Hetm. JANA ZAMOYSKIEGO w Zamościu.

Szanowny Panie Dyrektorze!

Ostatnio, na terenie naszego miasta, mnożą się wypadki czynnych wystąpień antyżydowskich, zorganizowanych przez uczniów tut. Państwowego Gimnazjum. Wypadki powyższe miały miejsce w parku, na ul. Akademickiej, Lwowskiej, Marsz. Piłsudskiego i Zdanowskiej. Wiele osób narodowości żydowskiej zostało przy tym ciężko pobitych. Należy zaznaczyć, że ofiarami „bohaterskich" napastników były przeważnie osoby w starszym wieku.

Pobudką do tego listu jest jednak ostatnie wystąpienie, które daje obraz zdziczenia i zwyrodnienia pewnego odłamu młodzieży gimnazjalnej, rekrutującej się z pod „wiadomego" znaku. Fakt ten nie daje się przemilczeć:

W poniedziałek, dn. 17. kwietnia b. r. o godz. 9. wiecz. przemarszerowała przez ul. 3. Maja liczna grupa uczniów Gimnazjum parami. Demonstrujący wznosili ustawicznie okrzyki antyżydowskie. Nie ograniczyli się oni do poniżających wyzwisk i gróźb pod adresem Żydów, lecz także łomotali w drzwi i okiennice mieszkań żydowskich, usiłując wszcząć awanturę, co im się jednak nie udało.

Po tych „bohaterskich" wyczynach, demonstranci uciekli w kierunku ul. Łukasińskiego. Zbytecznym jest chyba dodawać, że przygodni świadkowie tego zajścia przeżyli okropne chwile.

Donosimy o powyższym Szanownemu Panu Dyrektorowi, w niezłomnym przeświadczeniu, że Sz. P. Dyrektor, jako odpowiedzialny za poziom moralny i dobre imię szkoły, na której czele stoi, godnie zareaguje, wykryje i odpowiednio ukarze winnych, oraz całą swoją powagą pedagoga i wszystkimi środkami, będącymi do Jego dyspozycji zdziała to, że podobne gorszące wypadki więcej nie będą miały miejsca.

Z poważaniem

Redakcja

י. גינז ירושלים ספעציעל פֿאַר „זאַמאָשטשער שטימע"

אין „שבי-ציון" אין די איצטיקע טעג.

(אין דאָרף פֿון די דײַטשע פּליטים)

אין דאָרף פֿון די דײַטשע פּליטים—„שבי ציון", אויף דער שוועל פֿונם גליל העליון, צו וועלכן עס זענען איצט געווענדעט די בליקן פֿונ׳ם יידישן פֿאָלק, קען זיך דער געדאַנק נישט אָפּרײַסן פֿון די געשיכטלעכע פֿאַרגלײַכן. און אָט האט מיר ד״ר שויער, דער אידעאַלער אָנפֿירער פֿון „שבי ציון". וועלכער האט פֿאַרטראַכט דעם ישוב און אים געבראַכט ביז צום איצטיקן שטאַגד, געוויזן בילדער פֿון רעקסינגען, דאָס דאָרף אין דײַטשלאַנד, פֿון וואַנען עס קומען די עולים פֿון „שבי ציון".

דורות נאָך דורות פֿון הענדלער און קלײנע

ד״ר שויער דערציילט פֿון ציוניזם זענען די רעקסינגער יידן געווען ווײַט און קיינמאָל נישט געחלומט וועגן ארץ ישראל, נאָר אויב מען מוז עמיגרירן, איז—קיין ארץ ישראל און דאָרטן באַאַרבעטן די ערד, דער דאָזיקער געדאַנק האט שטאַרק געצויגן דעם ד״ר שויער; איבערפֿירן אַ גאַנצע קהלה קיין ארץ ישראל, די ערשטע שריט זענען געמאַכט געוואָרן פּונקט מיט 2 יאָר צוריק, אין אַ קנאַפּ יאָר אַרום זענען די יידן פֿון רעקסינגען אַראָפּ פֿון דער שיף און גלײַך אַרויף אויפֿן קרן קימת באָדן פֿון זייער ישוב. אויפֿגעשטעלט דעם טורעם, שוץ וואַנט און באַראַקן איז

אויף דער וואָך.

זאָל קומען אַ פּראָגרעסיווע יידישע רעפּרעזענטאַנץ אין שטאָט-ראַט!

שטיל און רויק האט דער שטאָט ראַט געלעבט, נאָך מער פֿלעגמאַטיש האָט ער געאַרבעט און פּונקט מיט דער זעלבער אומבאַהאָלפֿנקייט האָט ער זיך מיט אונז געשיידט. אומבאַמערקט אויך אויפֿגעהערט צו עקזיסטירן, און ווידער— שטיל שאַ...

ס׳איז אין אַ געוויסע מאָס אויך פֿאַרשטענדלעך די דאָזיקע לאַגע, ווײַל אַלס פּראָדוקט פֿון דער אַמאָליקער ב. ב. האָט ער אַנדערש נישט געקענט אויסזען.

נישט איינמאָל איז אונז אויסגעקומען בײַצוּוווינען אַ זיצונג, ווען אַ שעה נאָך דער צײַט האָט מען געמוזט שיקן אַ שליח צו רופֿן אַ פּאָר ראַטמענער, בכדי דורך אזאַ געשאַפֿענעם קוואָרום צו קענען דערלײַדיקן די לויפֿנדע ענינים פֿון דער זעלבסטפֿאַרוואַלטונג.

און אויב ס׳איז שוין יאָ אַמאָל אַרויסגעוויזן געוואָרן לעבהאַפֿטיקייט איז דאָס נאָר אויף איין געביט; הגם פֿאַרשפּעטיקט און קאָפּירט פֿון די קאַטאַלסקיס און אַנדערע האָט דער „גדול-הדיר" פֿונם היגן אַנטיסעמיטישן געזינדל לעצטנס נישט דורכגעלאָזט כמעט קיין איין זיצונג. וועלכע זאָל נישט זײַן מיט גיפֿט און יידן פֿרעסערישקייט. די דאָזיקע מערב טענער זענען אויך נישט געווען פֿאַראייִנזאַמט. עס האָבן זיי אונטערגעכאַפּט אָט יעניקע, וועלכע האָבן פֿאַרשטאַנען, אַז מען דאַרף אויך פֿאַרן אייגענעם אַקטיוו עפּעס דערגרייכן. וואָס זשע קען זײַן מער גאַנגבאַרעס ווי דאָס אַנטיסעמיטישע פֿערדל?...

פֿאַרשטייט זיך, אַז די דאָזיקע לײַט האָבן נישט געוואָלט וויסן, אַז איינגטלעך זענען זיי אין שטאָט ראַט געזעסן אויפֿן יידישן חשבון, ווײַל 50 פּראָצ. פֿון אַלע בירגער אין זאַמאָשטש צאָלט די יידישע געזעלשאַפֿט, וועלכע האָט פּאַקטיש רעכט אויף אַ העלפֿט פֿון אַלע שטאָט פֿאַרזאָרגער. אויב אָבער די לאַגע איז אַנדערש. נו וואָלטן מיר דאָס אָנגערופֿן בײַ דעם נאָמען ווען די צונג זאָל נישט זײַן אין גלות..

אָבער אויך די בירגערלעכע רעפּרעזענטאַנץ אין שטאָט ראַט, וועלכע מיר האָבן יאָ געהאַט, איז נאָר הײַנט געוואָרן פֿון דערשילן אירע אויפֿגאַבן.

היים, ווײַל די הײַנטיקע פּאָליטישע סטרוקטור פֿאָדערט מענטשן מוטיקע און דורעהאַפֿטע אינם שווערן יידישן קאַמף פֿאַר רעכט און גלײַבאַרעכטיקונג.

וואָס בלײַבט אונז אָבער איצט צו טון?

בעת מיר שרײַבן די דאָזיקע שורות איז שוין פֿאַרבײַ גאַנצע 10 טעג. נאָכדעם ווי די וואַלן זענען אויסגעשריבן געוואָרן און אַ וואָך אַרום וועלן שוין די יידישע ווײַלער האָבן אָן אויפֿגאַבע צו קאָנטראָלירן די אַרויסגעלייגטע ווײַלער רשימות. באַלד וועט אויך דאַרפֿן באַשטימט ווערן „מי ומי ההולכים" און די יידישע גאַס ווייסט נאָך כמעט נישט וועגן די וואַלן.

דערווײַל גרייטן זיך זייער געשמאַק אַנדערע. וועלכע האָבן אַפֿילו געפּרוּווט צו שאַפֿן אַן איינהײַטלעכן בלאָק אויף דער פּוילישער גאַס. די קאָנצעפּציע האָט זיך אגב נישט אײַנגעגעבן, אָבער ווי די זאַך זאָל נישט זײַן רודערט זיך שוין גאַנץ געשמאַק צווישן די פּוילישע פּאַרטייען.

געוויס וועט מען איצט אויך פּרוּוון אַרײַנשלעפּן די געטרײַע „זשידקעס" אַלס יידישע פֿאַרשטייער און דאַן וועלן אין דער לעצטער מינוט קענען די רײַזפֿעלד׳ס און אַנדערע אַ קלאַפּ טון אין בעלעמער: „רבותי מיר זענען דאָ"...

אָבער די יידישע געזעלשאַפֿט דאַרף וויסן און גוט געדענקען, אַז די פֿאַרטיילונג פֿון די וואַל קרײַזן האָט שוין אין אַ געוויסע מאָס באַשטימט דעם אויסגאַנג פֿון די וואַלן. דאָס הייסט, אַז אין אַ רייע קרײַזן האָבן שוין די יידן קיין שום אויסזיכטן נישט צו שטעלן ליסטעס. אָבער דאָרט ווו יידישע ליסטעס קענען יאָ אַרויסגעשטעלט ווערן, טאָ זאָלן כאָטש די מאַנדאַטן איבערגעגעבן ווערן אין פּראָגרעסיווע הענט.

אפשר וועלן דאָס טון מענטשן נאָך יונגע, נאָך נישט קיין „פּאַטענטירטע" פֿאַרזאָרגער. אָבער דערפֿאַר פֿאָרשטייער, וואָס האָבן אונטער זיך אַ סך יאָרן פֿון אומבויגזאַמען עקשנות און קאַמף פֿאַר אַן ערלעכע נאַציאָנאַלע פּראָגרעסיווע פּאָליטיק אין יידישן לעבן.

קודם כל האָט פון זיי בעשלאָגן א שטאַרקע אַפּהענטיקייט, וואָס איז באַגלייט געוועז פון א מורא נישט צו דערצערנען דעם פריץ. צו דעם איז נאָך צוגעקומען דער כאַראַקטעריסטישער שטריך פון די בירגערלעכע פאַרזאָרגער: דער מאַנגל אין דרייסטקייט צו פאַרטיידיקן דעם יידישן כבוד. דערפאַר האָבן זיי גאָר אָפּט, גענציק אָביעקטיוו לויט זייער פּסיכאָלאָגיע, באַגאַטעליזירט די יידישע אינטערעסן אויפן פאָרום פון שטאָט ראָט.

נישט איינמאָל האָבן מיר אַנאַליזירנדיק די אומבאַהאָלפנקייט פון די מענטשן, טראַכטנדיק וועגן זייער אומבאַקוועמער לאַגע—זיי שטאַרק באַדויערט. און ס'האָט זיך געשטעלט די פראַגע, פאַרוואָס פילן נישט די דאָזיקע מענטשן. אַז דער בעסטער וועג פאַר זיי איז צו זיצן אין דער

ערב א לופט-אָנגריף.

דער מאַגיסטראַט האָט אַרויסגעלאָזט א פאַראָרדנונג, וועלכע זאָגט אָן, אַז ס'פּ דערנענטערט זיך דער טערמין פון די לופט אָנגריפן אין זאַמאָשטש.

די דאָזיקע איבונגען האָבן פאַר א ציל אויסצושולן דאָס ציוויל באַפעלקערונג זיך צו פאַרטיידיקן פון א גאַז אָנגריף איבער א שטאָט בעת א מלחמה, ס'איז קלאָר דעריבער, אַז די באַפעלקערונג דאַרף זיך מיט דער פולסטער ערנסט און פאַראַנטוואָרטלעכקייט צופּאַסן צו די אַלע פאַראָרדנונגען, בכדי נישט צו שטערן אין די איבונגען ווי אויך אויסצומיידן אומאַנגענעמלעכקייטן.

[illegible] קולטור, שפּראַך און געוווינהייטן, און זעט—נאָך אַזוי פיל הונדערטער יאָרן שטייט דער קלייניקער פון פשוטע בערטלעך צונויפגעקלאַפּטער ארון קודש מיט דער ספר תורה, וואָס זיי האָבן געבראַכט פון רעקסינגען, דאָ ביים טויער פון גליל העליון, זיי זענען עס געקומען ווידער אויפבויען די דאָזיקע אַלטע פעסטונגען מיט דעם זעלבן צוועק, מיט דער זעלבער אידעע. שטרעבנג אין די זעלבע ראַמען; א עדות דערצו אין די ספר תורה, וואָס מען האָט אַדורכגעטראָגן דורך די אַלע תקופות און שטרענגען פרינציפּ פון לא תוסיפו ולא תגרעו, נישט צוגעבן און נישט מינערן. דאָס זענען די אומגעשטורעמטע פעסטונגען פון דער „געפאַנגענער יהודה" און ווו איז איצט די מלכות רוים?

דער פּאָרם פון א לאַגער ווו מען הויבט איצט אָן צו בויען אַלע נייע ישובים, און אַרום דעם לאַגער האָט מען שפּעטער אויפגעבויט לויטן פּלאַן שיינע בעטאָנענע הייזלעך.

די רעקסינגער יידן האָבן באַשלאָסן איבער־פאָרן און ווייטער לעבן צוזאַמען, איין קאַסע פאַר אַלע און גלייכע רעכט און פליכטן פאַר אָרעמע און באַמיטלטע, אַלע אַרבייטן לויטן עלטער און לויט די כחות, דער אַרבייטס לוין גייט אין דער געמיינזאַמער קאַסע, לעת עתה זענען איבערגעפאָרן 20 משפחות (95 נפשות), נאָך 20 משפחות וואַרטן אין רעקסינגען, דערווייל בויט מען די ווירטשאַפט.

דער קרן קימת האָט באַשטימט פאַר „שבי־ציון" 670 גוטן באַוואַסערונגס באָדן און 150

(סוף אויף דער פערטער זייט)

נחום סאָקאָלאָוו וועגן י. ל. פּרץ.

פון נחמן מייזיל

ווו זיי האָבן זיך כסדר געדרייט, און נישט געהאַט קיין אַנונג וועגן דעם, וואָס ס'טוט זיך אַרום. און דאָס אָרט, דער אַרום איז אויך אַ זאַך, וואָס מ'דאַרף וויסן. וואַרשע איז אַ גרויסע מסכתא, אפשר אַ גאַנ־צער ש"ס מיט פיל מפרשים. דאַרף מען זיך נישט פאָרשטעלן פּרצן ווי אַ קרבן, ווי אַ מאַרטירער אין דער וואַרשעווער גמינע. אַ ביסל אמת איז פאַראַן אין דעם, אָבער פיל מער איז דאָ גוזמא, איבערגע־טריבנקייט. אַז עס איז געווען דער וואַלקאַמף און דער פּירוד איז געווען גרויס, איז ביי אַ באַשטימ־טער גרופּע געווען אַ ווילן צו באַזייטיקן פּרצן און דאַן איז געוויס די לופט אַרום אים געווען פול מיט פאַרביטערונג און צאָרן און פּרץ איז געווען אויפ־געּרעגט און אויפגעטרייסלט. אָבער דאָס האָט אים נישט געשאַדט און ביי אים גאָרנישט אָפּגענומען. אַדרבא, זיין נאַטור איז געווען אַ קעמפנדיקע און אַזעלכע אויפטרייסלונגען האָבן אים וווּל באַקומען. אַחוץ דעם איז עס געווען פון די אוממעגלעכסטע זאַכן: מען וואָלט אים נישט באַזייטיקט: אַפילו די. וואָס זענען געווען אויף אים אָנגעשטויסן, האָבן נישט נאָר זיך געשראָקן דערפאַר, נאָר האָבן געהאַט דרך־ארץ פאַר אים, און אייניקע—האָבן אים אַפילו ליב געהאַט. און נישט שטענדיק איז דאָך געווען קאַמף. מען דאַרף וויסן, אַז פּרץ איז אויך געווען אַ פּליי־סיקער באַאַמטער, נישט קיין טרוקענער און געפּאַל־מעסטער ביוראָקראַט, נאָר אַ שנעלער טוער, ער אָט אָפּטמאָל אָפּגעטון פאַר איין שעה, וואָס אַנדע־רע וואָלטן נישט באַוויזן צו טון אין משך פון עט־לעכע טעג. דאָרט, אויף זיין טיש, איבער דעם באַר־יער פלעגט ער מאַכן זיינע נאָטיצן. דער בלויער פויגל פון פּאָעזיע פלעגט אַזוי פליען אַרום אים, פלעגט אים באַזוכן, זיך טוליען צו אים און וואַרע־מען זיין האַרץ. עס איז געווען אַ וווּנדערלעכע און קאָמישע זאַך, וואָס דאָרט אין דער גמינע, וואָס איז געווען די פעסטונג פון דער אַסימילאַציע, איז זיך געזעסן איין אָנגעשטעלטער, וואָס האָט געטאָן זיינע פליכטן, געשריבן אין די גמינע ביכער, אויסגע־שטעלט קוויטאַריוסן, רעכנונגען און אין צווישן, צווי־שן איין אַרבעט און דער־צווייטער, האָט זיין פּע־דער געגרייט דינאַמיט אויפצורייסן די אַסימילאַציע. אַז עמעץ א ייד מיט שוואַכקייט פאַר ליטעראַטור איז געקומען אין דער גמינע, האָט ער געוווּסט, אַז ער האָט דאָרט אַ „צד". אַז אַ ייד האָט געוואָלט רעדן יידיש האָט ער זיך געווענדעט צו פּרצן. אַז עמעץ האָט געוואָלט עפּעס אַ זאַך, וואָס דער געזעץ שטייט פאַר דעם ווי אַ מויער, און מען דאַרף דעם ענין באַטראַכטן על־פּי שכל און על־פּי יושר, נישט מעשה אויטאָמאַט, איז ער געקומען צו פּרצן. און עס האָט געטראָפן, ווען דער אָדער יענער מיטגליד פון די פּרנסים האָט געוואָלט הערן אַ ביסל שיחת־חולין פון אַ תלמיד־חכם, אַ וונר־ז״ל, שמועסן מכוח אַ העכערן ענין, האָט ער זיך אָפּגעשטעלט ביי אָט דעם טיש, ביים פּרץ־טיש, וואָס איז געווען אַ וועלט פאַר זיך, אַ באַזונדער מלכות אין דעם קעניגרייך פון דער גמינע.

אויב עמעץ איז שולדיק אין דעם, וואָס פּרץ האָט געדינט אין דער גמינע, בין איך עס, און איך בין גרייט צו טראָגן די שולד. איך בין אויך געווען איינער פון די, וואָס האָבן עס צוגעהאָלפן. אונזער צווייטע באַגעגעניש—איך רעכן נישט די קורצע באַ־געגענישן בינתיים—איז געווען אַנדערש פון אונזער ערשטער באַגעגעניש אין קראַשינסקי־גאָרטן מיט פערציק יאָר צוריק. דאַן איז ער שוין געווען אַ פרייער פויגל, וואָס האָט שוין אויסגעשפּרייט זיינע פליגל צו לאָזן זיך פליען, און איך בין נאָך געווען א יינג פייגעלע. און מיט פינף און צוואַנציק יאָר צוריק, אַז ער איז געקומען קיין וואַרשע, בין איך שוין געווען אַ תושב, און ער—אַ גר. איך בין שוין דאַן געווען אַריינגעצויגן אין שטאָט־ענינים. זיך גע־פונען אין צענטער פון געזעלשאַפטלעכער אַרבעט און געהאַט פּערזענלעכע באַציונגען מיט די אַלע טוער אינם צענטער פון דער העברעאישער און פּוי־לישער פּובליציסטיק. די העברעאישע משכילים פון פערציק יאָר צוריק זענען געווען צעזייט און צע־שפּרייט, פאַראַרעמט געוואָרן און צעקראָכן. דער אָנהייב פון פּרצעס לעבן אין וואַרשע איז געווען פאַר אים זייער אַ שווערער. אין דער אַדוואָקאַטור האָט ער נישט געהאַט קיין פּלאַץ, זיין יידיש וויסן, וואָס ער האָט פאַרמאָגט, האָט זיך געפּאַסט פאַר אַ שרייבער אָדער פאַר א העברעאישן לערער—ביידע די זאַכן, וואָס האָבן נישט געקענט באַפרידיקן זיין געשמאַק, זיינע פעיקייטן, זיינע באַדערפעניש: און יידישע ליטעראַטור איז נאָך כמעט ווי נישט געווען, יעדנפאַלס נישט געקענט מפרנס זיין דעם שרייבער. פּרץ איז אויך געווען אַ מענטש מיט גרויסע פּראַק־טישע פעיקייטן, און ס'איז קיין ספק נישט, אַז ער וואָלט געקענט פירן אַ גרויסע אונטערנעמונג אָדער פאַרנעמען אַן אָנגעזעענעם פּאָסטן אין א געשעפט, און וואָס ער האָט נישט געוווּסט, וואָלט ער עס גיך דערוואָרבן דורך זיין תפיסה און חריפות. אָבער דאַן וואָלט אים אַזאַ מין אַרבעט אין גאַנצן פאַרשלונגען, און ווער ווייסט, צי עס וואָלט אים פאַרבליבן אָרט, אין צייט צו פאַרנעמען זיך מיט ליטעראַרישע אַר־בעטן. דערקעגן, אַ שטעלע אין דער גמינע האָט אַ שייכות און אַ פאַרבינדונג מיטן יידישן לעבן און זי רויבט נישט צו די גאַנצע צייט פונם באַאַמטן, זי גיט דעם מענטשן, אויב נישט קיין איבערפלוס פון פּרנסה, איז על כל פּנים אַ פעסטן יסוד און זי־כערן קוואַל פאַר די נויטיקע באַדערפענישן און רויבט נישט אַוועק זיין גייסטיקע וועלט און סביבה. דאָס איז איינס, און צווייטנס: די גמינע האָט זיך גענויטיקט אין אַזאַ מין מענטש. מער ווי די גמינע האָט געגעבן פּרצן, האָט פּרץ געגעבן דער גמינע: אַ פונק פון פאָלקסטימלעכקייט, די באַהאַוונטקייט אין דעם איצטיקן יידישן לעבן, די פעיקייט צו פאַרקע־רן מיט מענטשן און פאַרשטיין זיי.

איך געדענק איינעם אַ וויזיט, וואָס איך און דער פאַרשטאָרבענער יענקל קאָרנגאָלד, האָבן גע־מאַכט ביי זיין ברודער—דעם פאַרשטאָרבענעם לי־בער קאָרנגאָלד, וואָס איז דאַן געווען איינער פון די אָנגעזעענסטע מיטגלידער אין דער גמינע... יענקל קאָרנגאָלד איז געווען דער איידעם פון ר׳ אליעזר מרגליות און נאָך דער חתונה האָט ער גע־געסן קעסט ביים שווער אין זאַמאָשטש און האָט אַזוי אַרום געקענט פּרצן. יענקל קאָרנגאָלד אין

(סוף אויף דער פערטער זייט)

קאָנטראָלירט אייער וואַל-רעכט.

וואס הערט זיך אין שטאט?

דעם 21-טן מאי שטאט-ראט וואלן.

די וואלן צום היגן שטאט ראט זענען באשטימט געווארן אויפן 21 טן מאי ה. י. אלס פארזיצער פון דער הויפט וואל קאמיסיע איז באשטימט געווארן דער ריכטער פון קרייז געריכט ה' ס. קאזשיארזאווסקי, אלס פארטרעטער דעם דירעקטאר פון דער אובעזפיעטשאלני יאן קאזלאווסקי.

דורכצופירן די שטאט ראט וואלן איז די שטאט פארטיילט געווארן אין 6 וואל קרייזן, עס זענען גלייכצייטיק באשטימט געווארן: אלס פארזיצער פון 1 טן וואל קרייז ז. בראניצקי. פארטרעטער א. ציעפלינסקי, פון 2 טן וואל קרייז פארזיצער ס. סיטא, פארטרעטער ק. רוסקאווסקי, פון 3 טן וואל קרייז אלס פארזיצער י. שטשע־פאניאק, פארטרעטער ז. זיפסער, פון 4 טן וואל קרייז אלס פארזיצער ט. בוזשמינסקי, פארטרעטער ד״ר זדראיעווסקי, פון 5 טן וואל קרייז ז. קראווזע, פארטרעטער ע. אסטראוויצקי, פון 6 טן וואל קרייז אלס פארזיצער ד״ר פ. סאוטער, פארטרעטער ד. קיפטלינסקי.

ווי ס'איז צו זען זענען די יידן גענצליך אויסגעמיטן געווארן ביים פארטרעטן די אויבנ־דערמאנטע פונקציעס.

וואל קאלענדאר צו די שטאט-ראט וואלן.

ס'איז שוין אויך באשטימט געווארן דער וואל קאלענדאר דורכצופירן די שטאט ראט וואלן, דעם 6 טן אפריל—פאראורדנט די וואלן.

דעם 18 טן אפריל—באשטימען וואל קאמיסיעס פאר די 6 וואל קרייזן.

דעם 22 טן אפריל—מיטטיילונג פון דער הויפט וואל קאמיסיע וועגן דער טעטיקייט דורכצופירן די וואלן.

פון 28 טן אפריל ביזן 2 טן מאי איינשליסליך—ארויסלייגן די ווילער רשימות צום דורכקאנ־טראלירן, ווי אויך אריינטראגן רעקלאמאציעס פון די ווילער.

ביזן 2 טן מאי איינשליסליך—אריינטראגן קאנדידאטן ליסטעס.

ביזן 7 טן מאי איינשליסליך—דערליידיקן

אומזאך קומט פאר אן מזומנים.

20 יאר ענטוויקלונג פון פ. ק. א. איז דער שיעור נישט אומגלויבלעכער איבערגאנג פון גארנישט, פון נול צו דער צוגויפזאמלונג פון א דריטל פון אלע געלט דעפאזיטן אין פוילן. פ.ק.א. האלט זיך דערביי אין פרינציפ: גאראנטירן די אפשפאר דעפאזיטן די מעגליך גרעסטע זיכערקייט פון איין זייט, פון דער אנדערער ווידער—ווי צום בעסטן אויסצוניצן די דאזיקע דעפאזיטן פאר דער ווירטשאפטלעכער ענטוויקלונג פון לאנד.

מיט שווערע מי דורכגעפירט די פסח-אקציע.

הארט פאר יום טוב האט זיך ארויסגעוויזן אז פון אלע פלענער וואס די קהלה האט געמאכט דורכצופירן די פסח אקציע איז אויסגעקומען די יידישע ארעמקייט פון קיין פסח שטיצע נישט געניסן. די איינקאסירטע וועקסלען אויפן חשבון פונם נייעם עטאט האבן זיך אין אנבייק פון דער באקאנטער לאגע נישט געלאזט דיסקאנטירן, ס'איז נאר דיסקאנטירט געווארן א טייל, מיט וועלכן ס'איז קוים געלונגען צו באצאלן א ראטע דער אובעזפיעטשאלניע. דערצו זענען נאך די אמע־ריקאנער געלטער געקומען מיט א גרויסער פאר־שפעטיקונג און די שטאט גבירים האבן זיך מיט דער שווערער לאגע נישט געוואלט רעכע־נען האלטנדיק פארמאכט זייערע טייסטערס.

ביי אזא לאגע האט די קהלה געמאכט דעם לעצטן פרווו. דעם לעצטן שבת פאר יום טוב זענען געשלאסן געווארן אלע בתי תפילות. אין דער גרויסער שול איז פארגעקומען א גרויסער מיטינג אויף וועלכן ס'איז דורך די פרנסים און דאזארעס ראסעט, וואגנער און אנד. ארומגערעדט געווארן די לאגע.

אויפן ארט האבן זיך א גרויסע צאל בעל הבתים דעקלארירט מיט געוויסע סומען געלט, שפעטער איז אין דער קהלה פארגעקומען א גרע־סערע בעראטונג וועלכע האט פון זיך אויסגעטיילט פארלעך וואס האבן שבת צונאכטס באארבעט די שטאט שאפנדיק אזוי א״ום געלט דורכצופירן די אקציע, דערביי זענען אויך געמאכט געווארן הוצאות אין דער הויך פון 2500 זל. אויפן חשבון

רייזעס און אויספלוגן

קיין פאלעסטינע

דרום-אמעריקע און אנדערע מעבר-לים-לענדער מיט אלע שיפס-ליניעס

ארדנט איין:

Francopol Warszawa, Mazowiecka 9, tel. 570-30.

דאנקזאגונג.

אין נאמען פון די בני תורה פון אונזער זאמאשטשער ישיבה הקדושה „עץ חיים", וועלכע פארשטארקן מיט זייער לימוד התורה דעם זכות פאר דער עקזיסטענץ פון פאלק ישראל ווי אויך פון די, וועלכע האבן א גאנצן קאנטאקט צו דער ישיבה אינסטיטוציע, דריקן מיר אויס די געשעצטע „ליידיס אסאסיעטי" אין ניו יארק—אמעריקע פון ישיבת „עץ חיים" א אומבאגרעניצטן, ווארעמען דאנק פאר די צוגעשיקטע 170 זל.

מיר ווינטשן די חשיבע שוועסטערן געזונט, אריכת ימים און פרנסה בשפע. מיר האפן צו השי״ת, אז איר וועט אייער אידעלע, הייליקע הילפס ארבעט פאר החזקת הישיבה אויסברייטערן אין דער צוקונפט, לויט אייער אייגענעם גוטן ווילן.

הרב יעקב טשערבוכאווסקי שליט״א ר״מ דישיבת „עץ חיים" בזמושץ,
הרב מרדכי הלוי הורוויץ שטערנפעלד שליט״א אבדפ״ק, הרב יהודה לייב יאסלעוויץ מנהל הישיבה, מרדכי יוסף קראנפעלד, איטשע דוד שליאם, יעקב ישראל אייזענשטאדט, שלמה דוד פארשטענדיק העשל אראמאשעק, יצחק מאנזיס, נחום שטערן, אלי׳ צווילעך, יוסף קאפעלמאן, אהרן ספאדיק.

אויף גאנצע 8 טעג יום טוב

אין דער אנוועזנהייט פון פרעזעס לובלינער, הרב דפה, גמינע מיטגלידער און פארוואלטונגס־מיטגלידער פון „לינת הצדק" האט ה' ישראל ראזן געעפנט פייערלעך די סדר נאכט. ביי די שיין סערווירטע טישן האבן זיך אויסגעזעצט די 150 יידישע זעלנער.

ה' ישראל ראזן און פרעזעס לובלינער האבן פייערלעך באגריסט די יידישע זעלנער, דעם מלוכה פרעזידענט פראפ, מאשטשיצקי, דעם מארשאל רידז שמיגלי און די פוילישע ארמיי, די זעלנער האבן געזונגען דעם פוילישן הימן און „התקוה".

נאכן אפריכטן דעם סדר האבן די פאר־וואלטונגס מיטגלידער פון „לינת הצדק" דערלאנגט די געשמאקע מאכלים צו די טישן. אויך דער

לייהנט פאר אירע אפטיילונגען, פאר יעדן מיטגליד, וואס די געגעבענע אפטיילונג צאלט, האט זי באשטימט 1 מעטער לייהנט.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם האט די היגע „טאז" אפטיילונג באקומען 400 מעטער לייהנט, וואס וועט פארטיילט ווערן צווישן די קינדער פון ארימען באפעלקערונג.

די טעג הויבט זיך טאקע אן די רייניקייטס־אקציע אין שטאט, ספעציעלע גרופן וועלן דורכ־פירן די רייניקייטס אינספעקציעס אין די ארעמע שטובן, דערנאך וועט אויך פארטיילט ווערן די לייוונט.

דאס פיקעטירן אין זאמאשטש

די אײַנגעטראָגענע רעקלאַמאַציעס.

ביזן 8 טן מאַי אײַנשליסליך—באַטראַכטן די אײַנגעטראָגענע קאַנדידאַטן ליסטעס, ווי אויך ארויסרופן די פאָרטרויונגס מענער צו באַזײַטיקן די פעלערן פון די ליסטעס.

פון 9 טן ביזן 10 טן מאַי אײַנשליסליך—נאָכאַמאָל ארויסלאָזן די ענטגילטיק פעסטגעשטעלטע וועלכע רשימות.

ביזן 11 טן מאַי אײַנשליסליך—באַזײַטיקן אלע פעלערן פון די קאַנדידאַטן ליסטעס.

אָמשפּעטסטנס דעם 16 טן מאַי—מעלדן די קאַנדידאַטן ליסטעס.

דעם 21 טן מאַי—די וואַלן.

פון גאַרנישט—אַ מיליאַרד.

די פּרוכט פון 20 יאָר ארבעט

אין 20 טן יאָר פון איר ארבעט אין געביט פון אינערלעכער קאַפּיטליזאַציע איז פּ. ק. אָ. דער בעסטער בײַשפּיל, וואָס מ'קען אַלץ אױפטון מיט אויסדויערנדער און קאָנסעקווענטער ארבעט. א דאַנק דער דאָזיקער ארבעט האָט פּ. ק. אָ. צונויפגעשטעלט א קאַפּיטאַל פון העכער א מיליאַרד זל, און אײַנגעוווינט דעם פּלל צו שפּאָרן, אַזוי, אַז הײַנט איז שוין יעדער צענטער בירגער דער באַזיצער פון אַן אָפּשפּאָר ביכל. אין משך פון די 20 יאָר האָט פּ. ק. אָ. איר לאָקאַל געביטן—פון א ביורע פון עטלעכע צימערן אויף 45 גרויסע בנינים און ווערט פון 51 מיליאָן זל.

פון קלײנע אָפּשפּאָרונגען, פון אײנציקע גילדן אָפּגעלייגטע פון פאַרשידענע ארבעטער' שכירות, פון פּענסיעס פון גײַסטיקע ארבעטער—האָט זיך צונויפגעלייגט א ריזיקער קאַפּיטאַל פון העכער א מיליאַרד זל, צווישן די דריטהאַלבן מיליאָן אָפּשפּאָרער באַשטייען 43 פּראָצ.—אַלזאָ קרוב א העלפט—פון ארבעטס מענטשן.

אין משך פון 20 יאר פון איר עקזיסטענץ האָט פּ. ק. אָ. באַקומען דעם כאַראַקטער פון א נאַציאָנאַלן אוצר. גלייכצײַטיק איז זי געוואָרן א מין אלגעמיינע שול פון אײגענער באַלעבאַטישקייט, וואָס לערנט טאָג אײַן טאָג אײַן די תורה פון אָפּלייגן א גראָשן צו א גראָשן פאַרן ווירטשאַפטלעכן לעבן פון פּוילן איז פּ. ק. אָ. נישט בלויז א שפּײַכלער—זי איז אויך די וויכטיקסטע ארטעריע פון געלט אומלויף. א דאַנק דער מאָדערנער ארבעטס ארגאַניזאַציע קען זיך אין דער פּ. ק. אָ. צענטראַלע קאָנצענטרירן יערלעך אַנ'אומזאַץ אויף דער קאָפּ שווינדלענדער סומע פון לערך 40 מיליאַרד זל. און וואָס עס איז דאָס וויכטיקסטע, דרײַ פערטל פון דעם דאָזיקן

קומען מיט א געוויסער פאַרשפּעטיקונג, אין אַלגעמײַן האָבן פון דער פּסח אַקציע גענאָסן א פּאָר הונדערט פאַראָרעמטע יידישע פאַמיליעס.

דער תּיקון פאַרן הקדיש-פּלאַץ איז שוין דאָ...

ווי מיר דערוויסן זיך האָט שוין די שטאָטפאַרוואַלטונג אויסגעפּערטיקט אַ פּלאַן פון מאַרקהאַלעס, וואָס דאַרפן אויפגעבויט ווערן אויפן הקדוש פּלאַץ. דאָס אויפבויען די האַלעס וועט באַטרעפן בײַ 200 טויזנט זלאָטעס.

יאָ, אַז דער מאַגיסטראַט האָט גענאָרפן אַן אַוונ אויפן הקדיש פּלאַץ דאָס איז שוין אַ באַקאַנטע זאַך, ער וועט אויך דעם פּלאַץ אָפּקויפן בײַ דער קהלה, אָבער די קהלה האָט דאָך א באַשלוס, וועלכער לויטעט, אַז די קהלה וויל נישט פאַרקלענערן איר אויבנאַנוועלעך פאַרמעגן, דערפאַר וועט זי פאַרן הקדיש פּלאַץ פאַרלאַנגען א פּלאַץ אין דער זעלבער ווערט בײַ די נײַע פאַרצעלאַציעס.

מיר ווייסן אָבער אויך, אַז שוין נאָך אײנקורצן וועלן זיך אָנהויבן די ארבעטן צו פאַרצעליִרן אַ געוויסן שטח פון דעם פּלאַץ וואָס ליגט בײַ דעם בראָוואַר וועג ביזן שפּיטאָל, אַלזאָ די קהלה דאַרף דאָס נעמען אין אַכט.

אַז מען טרינקט לאָזט מען זיך אויך ווילגייִקן...

אין דער רעסטאָראַציע פון יאַן מאַזור אויף דער נײַ שטאָט האָבן זיך א פּאָר ווילדע יונגען לײַטיש אָנגעשיכּורט, שפּעטער האָבן זיך אָנגעהויבן פּערזענלעכע אָפּרעכענונגען און רעוואָלטאַט פון וואָס א געוויסער האַרעצקי האָט אַרײַנגערוקט ראַדלינסקין אַ מעסער אין האַלז, צוליב דעם בלוט אָפּפלוס איז אין א פּאָר מינוט אַרום ראַדלינסקי געשטאָרבן.

דער פאַרברעכער איז ארעסטירט געוואָרן

פייערלעכע סדורים בײַ די יידישע זעלנער.

ווי יאָר יערלעך האָט אויך הײַ יאָר די זאַמאָשטשער קהלה אײַנגעאָרדנט אַ פּסח קיך פאַר די יידישע זעלנער פון היגן גאַרניזאָן, אויך די האַנטווערקער האָבן אונטערגעהאַלטן זײַער טראַדיציע, אָפּטרעטנדיק דעם לאָקאַל פאַר דער קיך

צווייטער סדר ווי אויך די שלוש פייערונג דעם לעצטן טאָג יום טוב איז אָדורך זייער פייערלעך, בכלל האָבן זיך די זעלנער זייער גוט געפילט און זענען געווען צופרידן.

געוואַלט אַנטלויפן...

דער פּאָליציאַנט יאַן דאָמבראָווסקי האָט פאָריקע וואָך געפירט אַן ארעסטירטן אַ געוויסן סטעפאַן ביעלק. אין א געוויסן מאָמענט האָט דער ארעסטירטער ביעלק זיך געלאָזט אַנטלויפן אויפן פעלד. דער פּאָליציאַנט האָט אײניקע מאָל אויסגעפּאָדערט צו שטײן, ווען דאָס האָט נישט געהאָלפן האָט ער אויך אויסגעשאָסן. דער פאַרברעכער איז ווערנדיק געטראָפן דורך דער קויל אַגידערגעפאַלן, אנשטאָט אין תּפיסה האָט מען אים אָפּגעפירט אין שפּיטאָל.

זאַמאָשטשער יידן פאַר דער פאַרטײַדיקונג פון דער פּוילישער רעפּובליק.

אין דער פּראָקלאַמירטער אַקציע פאַר דער לופט פאַרטײַדיקונג פון דער פּוילישער רעפּובליק, נעמט אויך די זאַמאָשטשער יידישע באַפעלקערונג אַ מאַסנהאַפטן אָנטייל.

נאָך אײדער די סובסקריבציע איז אָפיציעל אונטערגעשריבן געוואָרן האָבן א גאַנצע רײע יידישע פירמעס געצייכנט די הלוואה אויף גרעסערע סומען, סיאיז אויך געשאַפן געוואָרן א אַלג. יידישע בירגער קאָמיטעט, וואָס וועט אָנפירן מיט דער אַקציע צווישן דער יידישער באַפעלקערונג דער קאָמיטעט האָט ארויסגעלאָזט אַן אויפרוף, אין וועלכן דאָס יידישע באַפעלקערונג ווערט גערופן צו אַן אַקטיוון אָנטייל אין דער סובסקריבציע פון דער הלוואה פאַר דער לופט פאַרטײַדיקונג.

די יידישע בענק נעמען אָן צייכענונגען פאַר דער הלוואה.

אַ גאַנצע רײע יידישע בירגער האָבן אויך געשפּענדעט אויף פּ. אָ. נ געלט און ווערטפולע חפצים.

400 מעטער ליוונט באַקומען דער „טאָז".

די צענטראַלע פון „טאָז" האָט פּראָקלאַמירט די הײַ יעריקע רײנקײטס אַקציע מיט פאַרטײַלן

אין געוואָרן פאַרוועט.

דער „גלאָס לובעלסקי" קלאָגט זיך, אַז די זאַמאָשטשער ענדעקעס זענען געוואָרן געשטערט אין זײער ארבייט צו פּיקעטירן די יידישע געוועלבער.

אײן טאָג האָבן די פּיקעטניקעס יאָ „געאַרבייט". אָבער אויף צומאָרגנס האָט דער סטאַראָסטע פאַרווערט פאַרטצוזעצן דעם בויקאָט.

געשאַפן א קאָמיטעט פאַר דער הלוואה.

דעם 25 טן אַפּריל איז אין זאַל פון שטאָטראַט פאָרגעקומען אַ גרויסע פאַרזאַמלונג געווידמעט דער הלוואה פאַר דער לופט פאַרטײַדיקונג, געעפנט האָט די פאַרזאַמלונג און נאָכהער רעפערירט פאַר די פאַרזאַמלטע האָט דער קאָמיסאַר פאַר דער הלוואה אין היגן קרײַז דער ה' סטאַראָסטע מ. סאַראַנסק

נאָך דער פאַרזאַמלונג זענען אויסגעוויילט געוואָרן קערפּערשאַפטן אָנצופירן מיט דער אַקציע, דער געשאַפענער קאָמיטעט האָט אויך ארויסגעלאָזט אַן אויפרוף צום באַפעלקערונג.

Proszek od BÓLU GŁOWY
KOWALSKINA
z. n. ÓCOROSKYCH ZE. ZN. FABR.
stosuje się również
PRZY PRZEZIĘBIENIU
GRYPIE i KATARZE

יוסף שווארץ

בעריטע טובות...

(משל)

(דעם „יידישן קאָלאָניזאַציע קאָמ.“ אלס צייכן פון פאַראַכטונג)

דער בער,
אָנגעפרעסן און שווער
האָט אמאָל א חשבון־הנפש געמאַכט
און געטראַכט;
פאַרוואָס זאָל יעדער מיך פיינט האָבן?
און דער לײַ, דער פוקס, זאָל פון מיר שפּעטן,
און אלע אין וואלד זאָלן וועלן מיך באַגראָבן?
האט ער באַשלאָסן דעם וואלד איבערבעטן.
געזאָגט און געטון.
אינדערפרי, ביים ערשטן קריי פון האָן
איז דער בער ארויס זוכן פריינט,
גאָר זוך מאָרגן, זוך היינט,
אז יעדער ציט אָפּ פאַר מגושמדיקן בערס בליק
און אנטלויפט אויף צוריק...
מנע, שלעכט...
אויף אזוינס זיך גאָרנישט גערעכט,
מ'אַנטלויפט ווי פון א מגפה,
גלייך ס'וואָלט אין וואלד געווען א שרפה...
פלוצלינג זעט ער א פיצל העזעלע א יונגס
פישטשעט, און אומבאהאָלפן עס שפּרינגט,
ווייזט אויס די מאמע האט נישט באוויזן עס מיטצונעמען;
גיסט זיך אָן בערס הארץ מיט רחמנות,
„נו מילא, וועל איך זיך דערמיט פארגעמען,
און עס צו זיך נעמען, און קויפן א מתנה...
און זאָלן די אומדאנקבארע זען וואס בער באווייזט,
אז נישט תמיד טויט ער און פּייניקט“...
שארט זיך ר' בער צו, טוט דאס העזל א נעם
אין זיינע בערישע לאפּעס ווי אין א קלעם,
טוט עס א גלעט, א פריינטלעך פּעטשל, און אוי געוואלד!...
דאס העזל איז טויט שוין און קאלט...
מוסר השכל:
אזוי איז שוין חברים בערן,
ווילט איר אמאָל שוין בעלי־רחמנות ווערן,
הייזן אז רייסט זיך צו גוטס ווילט עס און באגערט
טוט איר אלע מאָל א טובה פון א בער...

וויי אויך א.ע. אָרט
לייכטע
פוטערוואַרג
— צום —
פרילינגס־סעזאָן

ליסן!!
צו באַקומען אין גרויסן
פוטער־סקלאַד
„אלאסקא“
אין לובלין, בערנאַרדינסקא 3.

א גרויסער אויסוואַל
זילבער־פיקסן
בלאָו־פיקסן
קאַנאַדער, מאָנגאָלער און
איגלענדישע און אלע
שאַטירונגען

קעגנאיבער דער קאָזשא
פּראָנט, 1 טער שטאָק
טעל 33 53

אכטונג הורט און דעטאַל־סוחרים אויף דער פּראָווינץ!

די איבעראַל באַוווסטע וואַרשעווער פאַבריק פון אימפּרעגנירטע מענער און דאַמען־מאַנטלען

פּאַלאַמאַן לייזעראָוויטש

עמפּפעלט צום איצטיקן פרילינגס־סעזאָן א גרויסן אויסוואַל פון די בעסטע אינלענדישע און אויסלענדישע שטאָפן. די גרעסטע נוצן האָבן די פּראָווינצער סוחרים, ווען זיי שטייען אין א דירעקטן קאָנטאַקט מיט אונזער פירמע, וואס איז באַרימט מיט איר בעסטע סחורה און ביליקע פּרייזן. שיקן גלייך באַשטעלונגען אויף פאָלגענדן אַדרעס:

Salomon Lejzerowicz Warszawa, Nalewki 27, tel. 12-06-17

אין „שבי-ציון“ אין די איצטיקע טעג.

(סוף פון דער צווייטער זייט)

די אין זיף זיף ביים ברעג ים, דאָס איז א מין בוי זאַמד, וועלכער ווערט שטאַרק גענוצט ביי געבײַדעס און אין שבי ציון פאַרדינען עטלעכע קאָלאָניסטן זייער גוט ביים גראָבן זיפּויף—„דאס בעסטע געשעפט“, באַרימט זיך פאַר מיר איינער פון די קאָלאָניסטן, וואָס פירט מיך ווייזן דאס נאַטירלעכע רייכטום פון שבי ציון... רעלסן זענען דורכגעלייגט און קליינע וואַגאַנעטן ווערן אָנגע־פילט מיט זיפּזיף און אוועקגעפירט דורך א טראַקטאָר, קינדער לויפן צום ים, זייער פרייד איז א פרייע, אַ זיכערע, אַ נאַטירלעכע; אזא זון, אזא ליבע וואַרעמקייט, עס איז אַזוי גוט צו לעבן אין דאָזיקן לאַנד, ווען אפילו אין ביידע זייטן פון די זיפּזיף אַרבעטער שטייען באַוואָפנטע

רינג נ"ר 2

לטובת דער „תרבות“-שולע אין זאמאָשטש,

איינצאָלונגען ווערן אָנגענומען אין סניף „תרבות“ זאמאָשטש, ווי אויך דורך פּאָסט.

„Zamoszczer Sztyme“
Przekaz Rozrachunkowy № 1.

ברוך סאָבאָל ענטפערט מיט 2 זל, און רופט ארויס: יהושע ראַפּאָפּאָרט, תודרות ניקעלסבערג, חיים דיקלער און אהרן שמואל ניימאַרק.

משה זאַבערמאַן ענטפערט מיט 2 זל, און רופט ארויס: חיים דיקלער, יהושע לערנער, משה בענזלער און יעקב שפּערער.

בערעק גינסבורג ענט[illegible]

רופט ארויס: פ. אייזענבערג, (אושטשיליג), ס. סמאלאר (אושטשיליג) און הערש קאם (לודמיר),

ליפע ראָלניק ענטפערט מיט 2 זל. און רופט אָרויס, יצחק גרובמאן, מרדכי הערצבערג, משה רייז, הערשזוהן מאָטל, פארביאש יצחק און שפייזמאַן הערש.

הערצבערג רבקה ענטפערט מיט 2 זל. און רופט אָרויס, מרתה הערץ, פייגע פוטער, צביה ירוזולימסקי, פנחס פלעשליער און אבֿרהם קאַפּלאַן,

די אַרומיקע וועגן און פעלדער.

איך קוק זיך איין אין די גאָזיכטער ארום מיר און באַוואונדער די וועלט. און באַוואונדער אונזער געשיכטע. די טיפן ארום זענען מיר פרעמד, ווי קומען זיי אהער?

— „זא, זא", רייבט איינער פון זיי מיט א צופרידענעם שמייכל די הענט. „מיר האבן אזוי פיל יאָרן געלעבט און האבן נישט געוווסט, אז מיר האבן א גליל העליון, וואס מיר דארפן באַבויען און באַלעבן"...

בערגערבוים-שיפלינגער (אין טאָמאַשאָוו-לוב.)

צוליבן טויט פון זייער אומפארגעסלעכן פאָטער און שווער

לייזער בערגערבוים

נעמט צו אונזער טרייסט

(זאַמאָשטש)

פאַמיליע גרי

נחום סאָקאָלאָוו וועגן י. ל. פּרץ.

(סוף פון דער צווייטער זייט)

אַמאָל געווען אַ משכיל און מיט דער צייט איז ער געוואָרן „פּאָרגעשריטן" (postępowiec), אַ ייד-פּאָליאַק, גלייך ווי אַ סאָסנע, אַן אַריסטאָקראַט און ווילדער פּעדאַנט, אָבער אַן אַנשטענדיקער מאַן און אָפּגעהיט גוואַלדיק מיט זיין רעדן, פּירעכצער, געדאַנקען, וואָס זענען געווען גאַנץ באַגרענעצט, אָבער דערפאַר זייער קלאָר און לויטער. ער איז געווען מיינער אַ פריינד און חבר אין דער ערשטער תקופה מיינער, פון דער זעלבער גרופּע, צו וועלכער עס האָבן געהערט די איבערגעבליבענע וואַרשעווער משכּילים און פון יענע „אויפגעקלערטע", וואָס האָבן נאָך געהאַט אַ קאָנטאַקט מיט יידישקייט: משה מאָשקאָווסקי, שמואל צבי פעלטין, ד"ר יצחק צילקאָוו, וואָלף אשכנזי, יוסף קירשראַט, זאַרגנשטיין, יוסף דאָבראָזשינסקי, ד"ר שלמה מינץ, שמואל שיינהאַק, לעאָן גראָסגליק, מרגליות, ד"ר גרינבוים, ד"ר י. פרענקעל, י. יאַסינאָווסקי (אין איין צייט אויך יצחק קראַמטשיק, און הילל נוסבוים), א. פּאָדליעווסקי, ז. פרומקין און זעלטענער אויך י. ה. באַרנשטיין. איך בין געווען פון די גרינדער פון אָט דעם קרייז, דער ערשטער און דער איינציקער אין יענער צייט פאַר פאָרטראָגן, שמועסן, פאַר אונטערהאַנדלונגען מכּוח די אַלע פּראַגעס, וואָס זענען געשטאַנען אויפן סדר-היום. מיר פלעגן זיך צונויפקומען איין מאָל אַ וואָך יעדן דאָנערשטאָג ביי יעדן איינעם אין הויז. יענקל קאָרנגאָלד איז געווען אַ שטענדיקער באַזוכער די גאַנצע צייט, וואָס אָט דער „קלוב" האָט עקסיסטירט, און דאָרט, אונטער

פּרצעס אויגן און אויך אָן זיין וויסן, איז דערוועקט געוואָרן דער געדאַנק איינצולאַדן פּרצן אין דער גמינע. איינע פון די „הקדמות" צו אָט דעם געדאַנק איז געווען אַ זאַך, וואָס מ'האַט דאַן געהאַלטן פאַר אַ סוד, נאָר מ'קען עס איצט דערמאָנען, היינו: י. בלאָך, וואָס האָט זיך פאַרנומען מיט דער יידן-פראַגע און וואָס איניקע פון אונז האָבן געהאַט מיט אים נאָענטע פאַרבינדונגען אין אָט דעם געביט איז אַמאָל געקומען פון פּעטערבורג—ווו ער האָט זיך דאַן שטענדיק געפונען—און גערופן איניקע פון אונזערע עסקנים און פאָרגעלייגט פאַר זיי אויסצוקליבן סטאַטיסטישע ידיעות וועגן די יידן אין פּוילן, זייער מאַטעריעלן און גייסטיקן מצב, זייערע באַשעפטיקונגען, מלאכות און פרנסות אא"וו—צוליב אַ פאַרטיידיקונגס-אויפגאַבע. ער האָט געשאַפן אַלע נויטיקע מיטלען, געעפנט ביי זיך אין הויז אַ שטענדיק ביוראָ, אַנגעשטעלט סעקרעטאַרן און באַאַמטע און אָרגאַניזירט אַ גאַנצן אַרבעטספּלאַן. אויף מיין חלק איז געפאַלן די אויספאָרשונג פון ערד-אַרבעט צווישן יידן אין פּוילן, די געשיכטע און איר צושטאַנד צו יענער צייט,— אַן ענין, וואָס איך האָב וועגן דעם געדרוקט אויף פּויליש און שפּעטער צוגעשטעלט דער ייקאַ אין פּאַריז. מיר האָבן דאַן באַשעפטיקט אַ סך שרייבערס אויך אין לאַנד און איניקע האָבן אויך געהאַט די מיסיע אַרומצופאָרן איבער שטעטלעך און דערפער און אויפצוזאַמלען דירעקטע ידיעות. צווישן זיי אַלע איז אויך געווען פּרץ און איך געדענק, אַז ווען ס'פלעגן אָנקומען זיינע ענטפערס און באַמערקונגען, זענען איניקע פון די ביוראָ-מיטאַרבעטער געווען צופרידן און אַנדערע זענען געווען אויפגעבראַכט. צופרידן זענען געווען די, וואָס האָבן גוט געקענט די יידישע מאַסן, די

וואָס האָבן ליב געהאַט אַ לעבעדיק און אָריגינעל וואָרט, אַ שאַרפן שטריך; אומצופרידן זענען געווען די, וואָס האָבן פאַרלאַנגט דורכאויס טרוקענע ציפערן, טרוקענע ידיעות. אין פּרצעס מיטטיילונגען איז געווען אַ געמיש: ליטעראַטור און ציפערן, סטאַטיסטיק,—אָבער מער פון אַלץ באַהאַרצטע איינדרוקן פון אַ פּראָווינצער ייד, וועלכער קען און פילט גוט די פּראָווינץ. די „פּראָווינץ-בילדער", וואָס האָבן זיך געדרוקט אינעם ערשטן באַנד פון פּרצעס „פאָלקס-ביבליאָטעק", זענען עס אַ רעזולטאַט פון דער רייזע, וואָס ער האָט געמאַכט אין שליחות פון דעם בלאָך-קאָמיטעט. איך שרייב די שורות ווייט פון מיין ביבליאָטעק און מיינע פאַרצייכענישן, איך שרייב על-פּי זכרון. אויב מיין זכרון נאַרט מיך נישט, איז דאָרט דאָ אַ ווידמונג צו „די אַלע, וואָס האָבן געוואָלט, נאָר נישט געקענט". דאָס איז געווען אַן אַ[illegible]והערעניש אויף די טויער, וואָס האָבן געוואָלט אויף אַזאַ דרך ברענגען די ישועה פאַר יידן און עס האָט זיי זיך נישט איינגעגעבן. נישט געקוקט אויף דעם אַפּוטרופּסות בלאָכס, וואָס איז געווען כמעט אַ כּלי-יכול, האָט מען נישט געקענט דערפירן די אַרבעט ביז אַ גמר מחמת פאַרשידענע שטערונגען און פאַרדרייעניש. דאָס רוב מאַטעריאַלן איז פאַרבליבן נישט פאַרענדיקט—בלויז פּרץ האָט אָפּגעראַטעוועט זיינע שילדערונגען, און איך—מיין ערד-אַרבעט. ווער עס וועט נאָך ליינען די פּרץ-בילדער און הנאה האָבן פון זיי, זאָל וויסן, אַז מיר האָבן עס צו פאַרדאַנקען דעם וווּנדערלעכן משומד י. בלאָך, וואָס איז אַוועק פון יידישקייט, האָט אָבער נישט אויפגעהערט ליב צו האָבן יידן און זיין פאָטערלאַנד,— אָט דאָס געשטאַלט פון אַן „אַלטן ייד", וואָס מסתמא געדענקען אים נאָך מיינע לייענער...

און פון איין ענין צום צווייטן,—און טאַקע ווידער צום אייגענעם: אין אונזערע צונויפקומען יעדן דאָנערשטיג („Czwartki"), וואָס אין זייער פּראָגראַם זענען אַריין פראַגעס פון פאָלק און געזעלשאַפט, לויטן באַגריף פון יענער צייט, איז אָט די סטאַטיסטישע אַרבעט געווען אַ זייער וויכטיקע טעמע צום שמועסן און פּרצעס אַרבעט איז פיל מאָל דערמאָנט געוואָרן צום גוטן. אין אָט דעם גאַנצן קרייז האָבן בלויז מיר, איך און קאָרנגאָלד, געקענט פּרצן,—איך—פון וואַרשע און פון זיינע ווערק, און קאָרנגאָלד—פון זאַמאָשטש. פּרץ איז נאָך דאַן כּלל נישט געווען באַקאַנט אין דעם קרייז, דאַרף מען מודה זיין, איז נאָך געווען אַביסל געשטרויכלט מיט אַריסטאָקראַטיזם, וואָס ווייכט פון „זייטיקע". אָבער אַלץ איז געווען רעלאַטיוו. לגבי דער גמינע, וואָס איז געווען די רעפּרעזענטאַנץ פון אַריסטאָקראַטיזם, איז דער קרייז געווען פאָלקסטימלעך, פריי, און אַזוי ווי עס האָבן אין אים אָנטיילגענומען איניקע מיטגלידער פון דער גמינע און אויך צוויי סעקרעטאַרן, דער גמינע-סעקרעטאַר און דער סעקרעטאַר פונם ראַבינאַט, און אַלע זיי זענען געווען נאָענט צו די פירער פון דער גמינע, זענען איניקע געדאַנקען און פאָרשלאַגן וואָס זענען אויפגעקומען אין דעם קרייז, דערנאָך אַריבער אין דער גמינע. אין דעם אָ קרייז איז געבוירן געוואָרן דער געדאַנק מכּוח באַשטימען פּרצן פאַר אַ באַאַמטן אין דער גמינע".

Red. i wydawca Lejb Goldgraber Zamość Pereca 6

Chełm Druk Wajnsztejnów

רעדאַגירט דורך אַ רעדאַקציע קאָלעגיום